

УДК 378.4

В. Д. КАРИЧКОВСЬКИЙ

кандидат економічних наук, доцент
Уманський національний університет садівництва

КІЛЬКІСНІ ПОКАЗНИКИ ВСТУПНИХ КАМПАНІЙ У ВИЩИХ АГРАРНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ

У статті проаналізовано кількісні показники вступних кампаній 2012–2015 рр. в аграрних ВНЗ України ОКР “Бакалавр” напряму підготовки 6.030601 “Менеджмент” заочної форми навчання. Серед досліджуваних вступних кампаній виділено такі показники, як ліцензований обсяг, обсяг державного замовлення, кількість поданих абітурієнтами заяв та кількість зарахованих студентів. Досліджено, що мали місце тенденції зменшення ліцензованого обсягу за напрямом підготовки “Менеджмент” з одночасним скороченням місць державного фінансування, внаслідок чого істотно скоротилася кількість студентів. Зроблено передбачення щодо основних причин скорочення значень цих показників.

Ключові слова: вищий аграрний навчальний заклад, вступна кампанія, освітньо-кваліфікаційний рівень, напрям підготовки, заочна форма навчання, ліцензований обсяг, обсяг державного замовлення, кількість поданих абітурієнтами заяв, кількість зарахованих студентів.

Сучасний етап реформування вищої освіти характеризується значними змінами, що відбулися як у національних системах освіти, так і в глобальному масштабі. Безсумнівно, що такі трансформації тією чи іншою мірою вплинули на потребу перегляду правил забезпечення якості вищої освіти з урахуванням реалій сьогодення [1].

За офіційною статистикою, в Україні нараховується 803 заклади I–IV рівнів акредитації, з яких 325 вищих навчальних закладів III–IV рівнів акредитації [2, с. 9].

Однією з умов успішного функціонування будь-якого вищого навчального закладу є формування контингенту студентів, оскільки саме стабільна наявність студентів свідчить про високу якість освіти, яку пропонує ВНЗ своїм вступникам [3].

Сьогодні прийом на навчання до вищих навчальних закладів здійснюється на конкурсній основі відповідно до Умов прийому на навчання до вищих навчальних закладів, затверджених центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки [4].

Формування контингенту студентів вищих навчальних закладів на засадах прозорості та гласності, створення умов для забезпечення навчання відповідно до потреб особистості та ринку праці, результативність освітньої діяльності та процесу підготовки фахівців визначається якісним відбором абітурієнтів, що є необхідною умовою високої якості фахівців [5, с. 7].

Метою статті є аналіз динаміки вступних кампаній за 2012–2015 рр. ОКР “Бакалавр” напряму підготовки 6.030601 “Менеджмент” заочної форми навчання в аграрних ВНЗ України.

Вступні кампанії в Україні характеризуються щорічними змінами правил і мають свої особливості. Проте вже традиційним є використання Єдиної державної електронної бази з питань освіти для всіх вищих навчальних закладів України та електронної інформаційної системи “Конкурс”.

Досліджувані нами вступні кампанії 2012–2015 рр. характеризувалися низкою показників, серед яких, на нашу думку, варто виділити такі: ліцензований обсяг, обсяг державного замовлення, кількість поданих абітурієнтами заяв і кількість зарахованих студентів. Крім того, аналіз даних інформаційної системи “Конкурс” дав нам змогу визначити її кількісні характеристики [6]. З метою більш детального розгляду тенденцій та закономірностей підготовки майбутніх фахівців сфери АПК за вказаний період вважаємо доцільним розглянути динаміку основних показників.

Таким чином, за показником “Ліцензований обсяг” мали місце значення, представлені в табл. 1.

Таблиця 1

**Динаміка ліцензованого обсягу за 2012–2015 рр.
в аграрних ВНЗ України ОКР “Бакалавр”
напряму підготовки “Менеджмент” заочної форми навчання**

№ з/п	Аграрний ВНЗ	2012	2013	2014	2015	Значення 2015 р. до 2012 р., %	Коеф. лінійної регресії
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	НУБіП	50	60	20	28	11,2	-70,6
2.	Сумський НАУ	400	400	300	300	75,0	-40
3.	Вінницький НАУ	200	200	175	175	87,5	-10
4.	Житомирський НАЕУ	148	210	175	100	67,6	-17,9
5.	Дніпропетровський ДАЕУ	75	75	75	75	100,0	–
6.	Подільський ДАТУ	75	50	25	30	40,0	-16
7.	Одеський ДАУ	75	75	75	75	100,0	–
8.	Білоцерківський НАУ	150	150	150	50	33,3	-30
9.	Луганський НАУ	75	75	–	90	120,0	-3
10.	ДВНЗ “Херсонський ДАУ”	75	75	75	75	100,0	0
11.	Уманський НУС	200	200	100	100	50,0	-40
12.	Миколаївський НАУ	120	120	120	120	100,0	–
13.	Харківський НАУ	–	–	–	–	–	–
14.	Львівський НАУ	170	170	170	170	100,0	–
15.	Таврійський ДАУ	–	–	–	–	–	–
16.	Харківська ДЗВА	150	–	–	–	0,0	-45

Продовження табл. 1

1	2	3	4	5	6	7	8
17.	Полтавська ДАА	–	–	100	80	–	34
18.	Кіровоградський НТУ	50	50	50	50	100,0	–
19.	Львівський НУВМ та БТ	120	100	120	120	100,0	2
20.	Харківський НТУСГ	75	125	75	55	73,3	-11
21.	НЛТУ	75	75	75	75	100,0	–
22.	НУВГП	100	100	80	80	80,0	-8
	Разом	2 583	2 310	1 960	1 848	71,5	-255,5

З наведених даних видно, що загалом в аграрних ВНЗ ліцензований обсяг у 2015 р. порівняно з 2012 р. скоротився на 28,5%. При цьому за розрахованим показником коефіцієнта лінійної регресії значення ліцензованого обсягу за досліджуваними аграрними ВНЗ щороку скорочувалося ($b < 0$) на 255,5 місця.

Крім цього, з даних табл. 1 видно, що в 2015 р. порівняно з 2012 р. вищі значення ліцензованого обсягу мали лише Луганський НАУ (+20,0%), а в Полтавській ДАА в 2015 р. ліцензований обсяг становив 80 місць, тоді як у 2012–2013 рр. не планувався взагалі. За досліджуваний період ліцензований обсяг залишався незмінним у 8 ВНЗ, відповідно в решти ВНЗ він скоротився. При цьому найістотніше скорочення, майже в дев'ять разів, відзначалося у НУБіП (з 250 до 28 місць), трикратне в Білоцерківському НАУ (з 150 до 50 місць), у два з половиною рази – у Подільському ДАТУ (з 75 до 30 місць), двократне – в Уманському НУС (з 200 до 100 місць). Не планувався набір на заочну форму навчання в Харківському НАУ, Таврійському ДАУ, Харківській ДЗВА. Для решти ВНЗ цей показник варіював від 67,6% до 87,5%.

За показником “Обсяг державного замовлення” мали місце значення, представлені в табл. 2.

Таблиця 2

**Динаміка кількості місць державного замовлення за 2012–2015 рр.
в аграрних ВНЗ України ОКР “Бакалавр”
напряму підготовки “Менеджмент” заочної форми навчання**

№ з/п	Аграрний ВНЗ	2012	2013	2014	2015	Значення 2015 р. до 2012 р., %	Коеф. лінійної регресії
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	НУБіП	16	27	8	4	25,0	-5,5
2.	Сумський НАУ	4	3	3	0	0,0	-1,2
3.	Вінницький НАУ	11	12	9	0	0,0	-3,6
4.	Житомирський НАЕУ	3	3	2	1	33,3	-0,7

Продовження табл. 2

1	2	3	4	5	6	7	8
5.	Дніпропетровський ДАЕУ	2	1	0	0	0,0	-0,7
6.	Подільський ДАТУ	0	1	1	0	–	0
7.	Одеський ДАУ	0	2	2	0	–	0
8.	Білоцерківський НАУ	2	5	2	0	0,0	-0,9
9.	Луганський НАУ	5	5	0	0	0,0	-2
10.	ДВНЗ “Херсонський ДАУ”	3	3	1	0	0,0	-1,1
11.	Уманський НУС	3	0	3	0	0,0	-0,6
12.	Миколаївський НАУ	4	4	4	0	0,0	-1,2
13.	Харківський НАУ	0	0	0	0	–	0
14.	Львівський НАУ	3	3	2	0	0,0	-1
15.	Таврійський ДАУ	0	0	0	0	–	0
16.	Харківська ДЗВА	0	0	0	0	–	0
17.	Полтавська ДАА	0	0	0	0	–	0
18.	Кіровоградський НТУ	3	3	2	0	0,0	-1
19.	Львівський НУВМ та БТ	3	3	3	0	0,0	-0,9
20.	Харківський НТУСГ	1	1	1	0	0,0	-0,3
21.	НЛТУ	5	0	3	0	0,0	-1,2
22.	НУВГП	2	2	0	0	0,0	-0,8
	Разом	70	78	46	5	7,1	-22,7

З наведених даних видно, що за досліджуваний період обсяг державного замовлення скоротився в 14 разів (з 70 до 14 місць), або до рівня 7,1%. За розрахованим значенням коефіцієнта лінійної регресії середнє щорічне скорочення ($b < 0$) становило 22,7 місця. Так, у 2012 р. 16 з 22 досліджуваних ВНЗ мали місця державного замовлення заочної форми навчання за обраною спеціальністю, тоді як у 2015 р. вони передбачалися для НУБіП (4 місця) та Житомирського НАЕУ (1 місце). Таким чином, у 2015 р. порівняно з 2012 р. держзамовлення в НУБіП скоротилося в 4 рази, а в Житомирському НАЕУ – у 3 рази.

Скорочення ліцензованого обсягу та кількості місць державного замовлення за досліджуваний період мали наслідком певне зниження привабливості навчання за обраним напрямом підготовки в аграрних ВНЗ України. Це явище можна охарактеризувати зниженням кількості поданих абітурієнтами заяв та зарахованих студентів. Так, абітурієнтами було подано на 55,8% менше заяв у 2015 р. порівняно з 2012 р. (з 301 до 133) (табл. 3).

**Динаміка кількості поданих абітурієнтами заяв за 2012–2015 рр.
в аграрних ВНЗ України ОКР “Бакалавр”
напряму підготовки “Менеджмент” заочної форми навчання**

№ з/п	Аграрний ВНЗ	2012	2013	2014	2015	Значення 2015 р. до 2012 р., %	Коеф. лінійної регресії
1.	НУБіП	32	17	18	6	18,8	-7,7
2.	Сумський НАУ	15	11	10	6	40,0	-2,8
3.	Вінницький НАУ	33	36	16	23	69,7	-5
4.	Житомирський НАЕУ	30	34	24	11	36,7	-6,7
5.	Дніпропетровський ДАЕУ	35	34	21	11	31,4	-8,5
6.	Подільський ДАТУ	8	9	6	0	0,0	-2,7
7.	Одеський ДАУ	0	0	12	1	–	1,5
8.	Білоцерківський НАУ	18	20	12	3	16,7	-5,3
9.	Луганський НАУ	0	0	0	2	–	0,6
10.	ДВНЗ “Херсонський ДАУ”	20	19	10	11	55,0	-3,6
11.	Уманський НУС	12	0	6	2	16,7	-2,4
12.	Миколаївський НАУ	7	29	14	6	85,7	-1,8
13.	Харківський НАУ	0	0	0	0	–	0
14.	Львівський НАУ	33	13	20	1	3,0	-8,9
15.	Таврійський ДАУ	0	0	0	0	–	0
16.	Харківська ДЗВА	0	0	0	0	–	0
17.	Полтавська ДАА	0	0	0	12	–	3,6
18.	Кіровоградський НТУ	4	13	4	2	50,0	-1,5
19.	Львівський НУВМ та БТ	0	4	19	7	–	3,6
20.	Харківський НТУСГ	0	22	4	7	–	0,3
21.	НЛТУ	38	24	13	9	23,7	-9,8
22.	НУВГП	16	22	22	13	81,3	-0,9
	Разом	301	307	231	133	44,2	-58

За розрахованим значенням коефіцієнта лінійної регресії, згідно з наведеними даними, маємо середнє щорічне скорочення кількості заяв (58 шт.). Проте до 5 ВНЗ у 2015 р. було подано більше заяв, ніж у 2012 р. За цією характеристикою перевищення зафіксоване в таких ВНЗ, як Одеський ДАУ (з 0 до 1 заяви, хоча в 2014 р. їх кількість становила 12), Луганський НАУ (з 0 у 2012–2014 рр. до 2 заяв у 2015 р.), Полтавська ДАА (з 0 у 2012–2014 рр. до 12 заяв у 2015 р. внаслідок отримання місць ліцензованого набору), Львівський НУВМ та БТ та Харківський НТУСГ (по 7 заяв у 2015 р. порівняно з нульовою кількістю в 2012 р.).

Закономірно, що виявлена тенденція скорочення кількості поданих заяв до аграрних ВНЗ за обраним напрямом підготовки мала наслідком скорочення кількості зарахованих студентів. Так, у 2015 р. порівняно з

2012 р. набір студентів скоротився з 168 до 76 осіб. Така тенденція підтверджується й середньорічним скороченням значення коефіцієнта лінійної регресії та становить 34 особи (табл. 4).

Таблиця 4

**Динаміка кількості зарахованих студентів за 2012–2015 рр.
в аграрних ВНЗ України ОКР “Бакалавр”
напряму підготовки “Менеджмент” заочної форми навчання**

№ з/п	Аграрний ВНЗ	2012	2013	2014	2015	Значення 2015 р. до 2012 р., %	Коеф. лінійної регресії
1.	НУБіП	26	15	14	5	19,2	-6,4
2.	Сумський НАУ	3	11	9	6	200,0	0,7
3.	Вінницький НАУ	19	25	16	14	73,7	-2,4
4.	Житомирський НАЕУ	14	25	17	5	35,7	-3,5
5.	Дніпропетровський ДАЕУ	20	26	8	5	25,0	-6,3
6.	Подільський ДАТУ	5	7	3	0	0,0	-1,9
7.	Одеський ДАУ	0	0	11	0	–	1,1
8.	Білоцерківський НАУ	17	19	8	0	0,0	-6,2
9.	Луганський НАУ	0	0	0	1	–	0,3
10.	ДВНЗ “Херсонський ДАУ”	7	8	1	4	57,1	-1,6
11.	Уманський НУС	8	0	6	2	25,0	-1,2
12.	Миколаївський НАУ	4	4	10	5	125,0	0,9
13.	Харківський НАУ	0	0	0	0	–	0
14.	Львівський НАУ	21	13	11	1	4,8	-6,2
15.	Таврійський ДАУ	0	0	0	0	–	0
16.	Харківська ДЗВА	0	0	0	0	–	0
17.	Полтавська ДАА	0	0	0	12	–	3,6
18.	Кіровоградський НТУ	4	13	4	1	25,0	-1,8
19.	Львівський НУВМ та БТ	0	1	8	2	–	1,3
20.	Харківський НТУСГ	0	20	3	5	–	-0,2
21.	НЛТУ	14	7	8	3	21,4	-3,2
22.	НУВГП	6	12	5	5	83,3	-1
	Разом	168	206	142	76	45,2	-34

З даних табл. 4 видно, що в 2015 р. порівняно з 2012 р. зберегли позитивну динаміку набору студентів такі ВНЗ, як Сумський НАУ (з 3 до 6 осіб), Миколаївський НАУ (з 4 до 5 осіб), Харківський НТУСГ (з 0 до 5 осіб) та Львівський НУВМ та БТ (з 0 до 2 осіб). За досліджуваний період у 2015 р. до Луганського НАУ було зараховано 1 студента. Для решти ВНЗ значення скорочення зарахованих студентів варіювало від 4,8% до 83,3%.

Висновки. Отже, за досліджуваний період відзначаємо негативну динаміку ліцензованого обсягу за напрямом підготовки “Менеджмент” з одночасним скороченням кількості місць державного замовлення. На нашу

думку, серед основних чинників зменшення значень цих показників варто відзначити демографічний та військово-політичний. Крім того, великої динаміки набув відтік студентів за кордон. Як наслідок, за 2012–2015 рр. істотно скоротилася кількість студентів ОКР “Бакалавр”, які навчалися за напрямом підготовки 6.030601 “Менеджмент” за заочною формою.

На нашу думку, за таких обставин держава має значні стратегічні втрати, адже зменшуються перспективні можливості її розвитку. Тому першочерговим завданням вважаємо збереження потенціалу вищої освіти за умови державницької позиції щодо досліджуваного питання.

Список використаної літератури

1. Вербицька С. Забезпечення якості вищої освіти в умовах інтернаціоналізації глобального освітнього простору [Електронний ресурс] / С. Вербицька // Порівняльно-педагогічні студії. – 2010. – № 3–4. – С. 78–86. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ppstud_2010_3-4_11.
2. Гладуш В. А. Педагогіка вищої школи: теорія, практика, історія : навч. посіб. / В. А. Гладуш, Г. І. Лисенко. – Дніпропетровськ, 2014. – 416 с.
3. Матюх С. А. Аналіз формування контингенту студентів вищих навчальних закладів Хмельницької області [Електронний ресурс] / С. А. Матюх, В. Г. Лопатовський // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2015. – № 4. – Т. 2. – С. 174–182. – Режим доступу: <http://elar.khnu.km.ua/jspui/bitstream/123456789/4516/1/%D0%BC%D0%B0%D1%82%D1%8E%D1%85.pdf>.
4. Про затвердження Умов прийому на навчання до вищих навчальних закладів України в 2017 році : Наказ Міністерства освіти і науки України від 13.10.2016 р. № 1236 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z1515-16>.
5. Ляховченко Н. В. Педагогічні умови формування якісного контингенту студентів у вищих технічних навчальних закладах : монографія / Н. В. Ляховченко, Б. І. Мокін ; Вінниц. нац. техн. ун-т. – Вінниця : ВНТУ, 2010. – 216 с.
6. Інформаційна система “Конкурс” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.vstup.info/2014/>.

Стаття надійшла до редакції 01.02.2017.

Каричковский В. Д. Количественные показатели вступительной кампании в высших аграрных учебных заведениях Украины

В статье проанализированы количественные показатели вступительных кампаний 2012–2015 гг. В аграрных вузах Украины ОКУ “Бакалавр” направления подготовки 6.030601 “Менеджмент” заочной формы обучения. Среди исследуемых вступительных кампаний выделены такие показатели, как лицензированный объем, объем государственного заказа, количество поданных абитуриентами заявлений и количество зачисленных студентов. Доказано, что имели место тенденции уменьшения лицензированного объема по направлению “Менеджмент” с одновременным сокращением мест государственного финансирования, в результате чего существенно сократилось количество студентов. Сделано предположение относительно основных причин сокращения значений данных показателей.

Ключевые слова: *высшее аграрное учебное заведение, вступительная кампания, образовательно-квалификационный уровень, специальность, заочная форма обучения, лицензированный объем, объем государственного заказа, количество поданных абитуриентами заявлений, количество зачисленных студентов.*

Karychkovskiy V. Quantitative Indices of Agrarian University Admission Processes

One of the conditions for successful functioning of any higher educational institution is enrollment of students, considering that availability of students demonstrates the high quality of education offered by the universities to their enrollees. According to official statistics, Ukraine has 803 institutions of I–IVth accreditation levels, 325 higher educational institutions of which are of III–IVth accreditation levels. Studies admission to higher educational institutions is based on a competitive basis according to the Conditions of admission to the higher educational institutions approved by the central executive authority in the field of education and science. University admission processes in Ukraine are characterized by annual changes in the rules and have their own characteristics. Today the use of Integrated electronic government database on education for all higher educational institutions of Ukraine and Konkurs electronic information system are traditional. The article analyses the dynamics of the admission processes in 2012–2015 for Educational and professional program for Bachelor’s training of part-time studies in the field of 6.030601 “Management” at agricultural universities in Ukraine based on Konkurs information system. According to the author the admission processes are characterized by a number of criteria, among which are licensed quota, the number of state demand, the admission request number submitted by enrollees and the number of enrolled students. Also their quantitative characteristics are defined. It was concluded that over the reporting period there have been negative trends in the number of licensed quota in the field of “Management” with simultaneous reduction of public funding quota. The supposition concerning the decrease of these indicators in dynamics has been made. The supposition concerning the decrease of these indicators in dynamics has been made.

Key words: *higher agrarian educational institution, admission process, educational and qualification level, specialty, part-time studies, licensed quota, state demand number, request for admission number submitted by enrollees, number of enrolled students.*